

Eduskunnan lakivaliokunta

Kansalaisaloite avioliittolain ym. muuttamisesta

Kun arvioidaan aloitteessa esitettyjä lain muutoksia Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston näkökulmasta, lähtökohtana on Suomen perustuslain 6 §, jonka mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä (1 momentti) ja joka kieltää ihmisten asettamisen eri asemaan muun muassa sukupuolen, kielen, uskonnon, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella ilman hyväksyttävää perustetta (2 momentti).

Säännöksen perustelujen osalta hallituksen esityksessä (HE 1/1998) viitataan hallituksen esitykseen perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta (HE 309/1993), koska nykyistä perustuslakia säädettäessä voimassa ollut hallitusmuodon 5 § vastasi ehdotettua ja nyt voimassa olevaa perustuslain 6 §:ä.

Kyseisessä hallituksen esityksessä todettiin yhdenvertaisuussäännöksen kohdistuvan paitsi lain soveltajaan, myös lain säätäjään, mikä oli näkynyt erityisesti 1970-luvulta alkaen myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytännössä. Valiokunnan tulkintojen mukaan laki voi olla ristiriidassa silloisen hallitusmuodon 5 §:n kanssa, jos se ilman yleisesti hyväksyttävää syytä, siis mielivaltaisesti, asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan.

Edelleen hallituksen esityksessä todetaan, että ehdotuksessa on lueteltu kansainvälisten ihmisoikeussopimusten tavoin eräitä kiellettyjä erotteluperusteita, mutta luettelo ei ole tyhjentävä. Luetteloa laadittaessa pyrittiin pitämään silmällä syrjintäperusteita, joita voidaan suomalaisessa yhteiskunnassa pitää syrjintäkiellon ydinalueena. Luettelon muodostaminen kattavaksi on edellyttänyt, että näihin rinnastetaan muut henkilöön liittyvät syyt. Sellaisia ovat esimerkiksi varallisuus, perhesuhteet, raskaus ja sukupuoli suuntautuminen.

Edellä sanotun perusteella voitaneen todeta, että kansalaisaloitteessa (M 10/2013) esitetyt lakien muutokset ovat yhdensuuntaiset perustuslain 6 §:n ja sen taustalla olevien ihmisten yhdenvertaisuutta korostavien periaatteiden kanssa.

Perustuslain 6 §:n 3 momentti velvoittaa kohtelemaan lapsia tasa-arvoisina yksilöinä. Säännöksellä halutaan korostaa, että lapsia tulee kohdella sekä aikuisväestöön nähden tasa-arvoisina, periaatteessa yhtäläiset perusoikeudet omaavina ihmisinä että keskenään yhdenvertaisesti. (HE 309/1993)

Helsingissä avioliitot ja ylipäättään parisuhteet päättyvät varsin usein eroon, ja erimuotoisten uusperheiden määrä lisääntyy jatkuvasti. Tämä ja esimerkiksi samaa sukupuolta olevien ja parisuhteessa elävien henkilöiden lisääntynyt esiintyminen yhdessä tiedotusvälineissä ja samaa sukupuolta olevien aikuisten perheistä käyty julkinen keskustelu ovat kaikki omalta osaltaan saattaneet vaikuttaa samaan suuntaan. Lasten keskuudessa tämän tyyppiset seikat eivät enää korostune sillä tavoin, että kyseisten perheiden lapset kokisivat sen johdosta joutuvansa kiusallisen huomion kohteiksi. On kuitenkin uskottavaa, kun kansalaisaloitteessa todetaan, että rekisteröity parisuhde-nimitys altistaa parin ja perheen lapset syrjinnälle ja muun muassa tästä syystä näiden perheiden vanhemmat ovat rekisteröineet parisuhteensa harvemmin kuin muut vanhemmat ovat solmineet avioliiton (sivu 4).

Tältä osin samaa sukupuolta olevien henkilöiden oikeus solmia avioliitto tai ilmoituksella muuttaa rekisteröity parisuhde avioliitoksi saattaisi vähentää näiden perheiden lasten kokemaa erilaisuutta suhteessa niin sanottujen perinteisiin perheiden lapsiin.

Kun samaa sukupuolta olevat henkilöt voisivat solmia avioliiton, he voisivat myös hakea yhteisadoptiota (adoptiolain 8 §:n 1 momentti). Helsingin sosiaali- ja terveysviraston näkökulmasta tämä saattaisi vaikuttaa adoptioneuvonnan kysyntään. Samaa sukupuolta olevat parit voisivat pyytää adoptioneuvontaa ja hakea lupaa kansainväliseen tai kotimaiseen adoptioon.

Kuten kansalaisaloitteessa todetaan, useat sellaiset valtiot ja järjestöt, joista tai joiden kautta Suomeen yleensä adoptoidaan lapsia, eivät anna lasta samaa sukupuolta olevan parin adoptoitavaksi. Helsingin kaupungin adoptiopalvelun kontaktimaita ovat Etelä-Afrikka, Kenia, Bulgaria, Thaimaa ja Kolumbia. Tällä hetkellä näistä kohdemaista ei adoptoida lapsia samaa sukupuolta oleville pareille. Teoriassa mahdollisuus adoptioon voisi lisätä adoptioneuvonnan kysyntää, mutta viraston käsityksen mukaan tietoisuus kansainvälisten adoptiomahdollisuuksien rajallisuudesta vaikuttaisi kuitenkin siten, ettei adoptioneuvonnan kysyntä kasvaisi kovinkaan paljon. Palveluantajan näkökulmasta uusien kontaktimaiden hankkiminen on pitkä prosessi ja vaatii palveluntajilta resursseja. Lähtökohtana kansainvälisissä adoptioissa ja uusien kohdemaiden hankkimisessa on aina kuitenkin kohdemaan lasten adoptiotarve eikä Suomessa olevien adoptiohakijoiden tarpeet. Helsingin kaupungin adoptiopalvelu rahoitetaan asiakkaiden palvelumaksuilla, eikä sillä ole suunnitelmia uusien kohdemaiden hankkimiseksi lähivuosina.

Kotimaisten adoptioiden osalta ei mainittuja esteitä ole. Aloitteessa kuvatut esimerkit (sivu 6) olisivat lain muutoksen johdosta mahdollisia. Kotimaisia adoptioita on kuitenkin maassamme suhteellisen vähän, Helsingissä muutamia vuosittain. Biologisilla vanhemmilla saattaa olla myös toiveita adoptiovanhempien

suhteen, jolloin heidän toiveitaan tulee kunnioittaa. Lasta ei ilman erityisen poikkeuksellisia syitä sijoitettaisi nais- tai miesparille vastoin vanhempien toivetta.